

EDEBİYATTA YENİ TARİHSELÇİLİK

Kubilay GEÇİKLİ *

Özet: Sosyal bilimlerde sorgulayıcı bakış açısının etkin olduğu yirminci yüzyılın ikinci yarısında pek çok kavram gibi tarih kavramı ve olgusu da geleneksel algılayışların dışında bir yaklaşımla yeniden değerlendirmeye tâbi tutulmuştur. Yirminci yüzyılın tarih algılayışı, tarihi kültür kavramıyla bir arada inceleyen bir akademik ve düşünsel yapılanma içerisinde biçimlenmiş ve bunun yanında çokkültürlülük anlayışından etkilenmiştir. Yeni tarihselcilik olarak bilinen yaklaşımlar bütünü, tarihi yaşanmışlık, anlatisallık ve metinsellik temelinde inceleyen, yerleşik ve resmi tarih anlatılarından kuşku duyan, kendisine söz hakkı verilmeyenlerin tarihine ve bu bağlamda iktidar ilişkilerinin tarihsel süreçteki biçimlendirici rollerine odaklanan, disiplinlerarası nitelik taşıyan, tarihsel metinleri diğer metinlerle birlikte değerlendiren ve önemli tarihsel olaylar ve kişilerden söz etmek yerine sıradan insanın öne çıktığı bir tür kültür tarihi yazmayı amaçlayan bir inceleme alanını oluşturur.

Anahtar Kelimeler: Tarih, Yeni Tarihselcilik, Stephen Greenblatt, Edebiyat, Edebiyat Eleştirisi, Kuram.

New Historicism in Literature

Abstract: The concept and fact of 'history', like many other concepts, was re-evaluated through an approach outside the traditional perceptions during the second half of the twentieth century, in which a questioning perspective was dominant. Perception of history in the twentieth century was formed within an academic and intellectual structure examining the concept of history together with the concept of culture and influenced by multiculturalism. The complement of approaches known as new historicism forms a field of study which examines the concept of history on the basis of lives, textuality and narrativity, remains doubtful of canonical and formal historical accounts, focuses on the history of those who were not allowed to speak throughout history and, in this context, the formational role of power relations in historical process, has an interdisciplinary structure, evaluates historical texts together with other texts, and aims to write a kind of history of cultures in which ordinary man becomes prominent instead of mentioning significant historical figures and events.

Key Words: History, New Historicism, Stephen Greenblatt, Literature, Literary Criticism, Theory.

---

* Yrd. Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, RİZE.

Edebiyat ve tarihin insanın iki üretimi olarak algılanması mümkündür. Bu ikili arasında kurulabilecek her türlü ilişkide bir iktidar mücadelesinin varlığından söz edilebilir. Tarih yazılı olan her şeyin bir anlamda sahibi ve kuşatıcısı olarak edebiyatı da kendi hâkimiyeti altına almak ister, çünkü sonuçta edebiyatçı ya da edebi eser olarak adlandırdığımız oluşumlar belli bir tarih evresinde var olmuş ve varlıklarını sürdürmüşlerdir. Tarihin başlangıcını dünya üzerindeki ilk insanın yaşamına kadar götürebiliyorsak, tarihin edebiyata oranla daha kapsayıcı olmasının doğallığı da daha anlaşılır olmaktadır. Bununla birlikte, edebiyat da kendisi olmadan tarihin bilinemeyeceğini öne sürebilir, çünkü tarihi bilinir kılan nihayetinde dildir, yani edebiyatın temel malzemesidir. O halde bu iki kavram arasındaki iktidar mücadelesinin herhangi bir kazanımı yoktur; ya da her iki kavram da varlıklarını birbirlerinin varlığına borçludurlar. Tarih edebiyata malzeme sağlar; ama bu aynı zamanda edebiyatın tarihi kullandığı anlamına gelir. Edebiyatın asıl derdi sonuçta insanlık durumu, ya da Balzac'ın gösterdiği haliyle komedyası değil midir? Edebiyatın insan eliyle oluşturulan bir üretim olduğunu düşünebiliriz; bunun yanına insanın aynı zamanda tarih dediğimiz olguyu oluşturduğunu da eklememiz gerekir.

Edebiyat öteden beri tarihi konu olarak seçmiş, ona özel bir ilgi duymuş ve onu ele alırken de kendine özgü bir yöntemi kullanmıştır. Tarih kendi başına bir yazım türü olarak da gelişmiştir. Hatta bazı edebiyatçıların tarihçi kimliği de söz konusudur. Bunun dışında tarih boyunca gelişimini sürdüren bir tarih felsefesinin varlığından da söz edilmelidir. Aristoteles **Poetika**'sında edebiyatın tarihten daha üstün olduğunu belirtirken, edebiyatla tarih arasındaki çekişmede kendi tarafını da belirler. Aristoteles'e göre tarih ne olduğunu, edebiyat ise ne olabileceğini anlatır (Aristoteles, s. 37). Aristoteles'le birlikte Eski Yunan'daki ahlaki eğitim amacı da ortaya çıkar. Tarih ne olduğunu anlatırken, aslında ayırım gözetmeden olayları aktarma peşindedir; bu durumda insanlara olumsuz örnek teşkil edebilecek birtakım gelişmelerin aktarılması kaçınılmaz olabilir. Oysa edebiyatçı, isterse anlatacağı şeye müdahale edebileceğinden, ahlaki eğitim ve gelişimi olumsuz etkileyebilecek aktarımlardan kaçınabilir. Eski Yunan'ın ahlakçı anlayışı Herodotus ve Plutarchus'da da kendini hissettirir; Roma İmparatorluğu döneminde özellikle Roma tarihi eksenli, mitolojiyle karışık bir imparatorluk tarihinin ve buna paralel olarak bir dünya tarihinin yazımı devreye girer ve Hıristiyanlık'la birlikte özellikle kimilerince ilk büyük tarih düşünürü olarak adlandırılan St. Augustine gibi bilginlerin elinde tarih yazımına dinsel bir kimlik kazandırılır. Hıristiyanlık etkisindeki tarih yazımı, kendinden önceki sonsuza dek tekrarlanan kozmolojik ve tarihsel döngü anlayışına da karşı çıkar. Ortaçağ'da Thomas Aquinas Kilise'nin etkisiyle sentezci bir tarih anlayışını destekleyen yazılar yazarken, Rönesans'la birlikte tarihçinin rolü yeniden değerlendirmeye tabi tutulur ve gerçeklere bağlı kalmakla mitolojiyle karışık bir tarih anlatımı yapma arasındaki ikilem, gerçeğe bağlılığın yavaş yavaş ağır basmaya başlamasıyla yeni bir biçim alır. Rönesans her dönemi ve hatta her ayrı

milleti kendi koşulları içerisinde değerlendirmenin gerekliliğine inanır, kültürel görecelik kavramına vurgu yapar. Makyavelli devletlerin ve milletlerin kaderini araştırır, tarihi kapağı açılmamış bir deneyim kutusu olarak görür ve bu deneyimlerin uygulanabilirliğine inanır. Makyavelli insan doğasının değişmeyeceğine yönelik inancını “kinik” bir tarzla dile getirir. Düşünürün tarihi belli güçlerin yönettiği yönündeki iddiası da yine bu determinist algılayışıyla bağlantılıdır. Makyavelli’de tarih kaotiktir, düşünür tarihsel süreçte herhangi bir tanrısal müdahaleye inanmaz. Rönesans’ı tanımlayan iki kavram olarak sekülerleşme ve bireysellik belki Makyavelli’yi de en iyi tanımlayan niteliklerdir.

St. Augustine’i ilk tarih düşünürü olarak kabul eden görüşlere karşıt olarak gelişen ve bu tür bir nitelendirmeyi Giambattista Vico için kullananlar, daha isabetli bir tercih yapmış gibi görünmektedir. Vico’nun tarihsel anlayışı ideolojik değildir, gerçeği bulma amacına yönelik bir girişimi kapsar. Vico’ya göre Eski Yunan ve Roma dönemlerinde yaşamış insanların dünyayı algılayış biçimi mantıksal ya da nesnel değil, duygusaldır. Vico’nun dilsel evrimi de kapsayan etimolojik çalışmaları ve yorumları bir anlamda kültürlerin kökenine yönelik orijinal incelemelerdir. Düşünürün öne sürdüğü tekrarlanan ya da nükseden tarih fikri, genelleştirici nitelikte gibi görünmektedir. Vico *Yeni Bilim* adlı eserinde dinsel yorumlar da yapar, örneğin tarihi çalışmanın Tanrı’nın varlığı noktasında sağlam bir kanıt olduğunu ortaya koyar. Bununla birlikte, kadere inananlara saldırır. Vico’nun görüşleri orijinal noktalarıyla dikkat çeken fikirler olmakla birlikte, Aydınlanma dönemi tarih anlayışı üzerinde pek de etkili olmamış ve yirminci yüzyıla kadar ihmal edilmiştir.

İlerleme fikri üzerine odaklanan Aydınlanma dönemi geçmiş dönemlere yönelik küçümseyici bakışıyla dikkat çeker. Tarihe tamamen seküler bir yaklaşım sunan Aydınlanma, geçmiş dönemleri ilerlemeye ne denli katkıda bulduklarını dikkate alarak değerlendirir. Aydınlanma’nın tarih anlayışı aynı zamanda kültürel ve sosyolojik değerlendirmeler yapar. Hegel dünya tarihini deneysel biçimde incelememiz gerektiğine inanırken, devlet kuran milletlere özel bir önem verir ve devletin gerekliliğini savunur. Hegel’in tarih anlayışı belli devlet ve bölgeleri ve hatta Afrika örneğinde olduğu gibi belli kıtaları dikkate almayan bir niteliğe sahiptir. Söz konusu yerlerin kültürleri de çok önemsenmeye değmez; Hegel bütün bu ülkeleri özgürlüğün ve özgür bireyin gelişimine sağladıkları destek noktasında değerlendirir. Hegel’e göre, örneğin Hindistan bu noktada hiçbir rol oynamamıştır; ülkede herhangi bir bireysel bağımsızlık algılayışı yoktur. Fransız devrimini de içine alan kapsamlı tarihsel dönem analizleri yapan düşünür, devrimle birlikte tarihin sonuna erişildiğini düşünmektedir. Modern zamana devrimle erişilmiştir. Dünya tarihinin oluşma sürecinde Hegel’in pek önemsemediği Amerika, düşünüre göre geleceğin kıtasıdır (Hegel, s. 86). Condorcet tarihin de tıpkı diğer bilimler gibi bir bilim olması gerektiğini savunur ve tarihsel dönemlendirme girişimlerinde bulunur.

Elbette bu dönemlendirme işleminde zafer aklın hâkim olduğu dönem olacaktır. Aydınlanma'nın ünlü iyimserliği Condorcet'de kendisini belli eder. Aydınlanma'nın bir diğer düşünürü Burke'un toplumsal ve tarihsel değişimlerle ilgili yorumu ilginçtir; Burke'e göre yüzyıllar boyunca meydana gelmekte olan değişimler, aslında mevcut koşullara uyum sağlama sürecinden başka bir şey değildir. Yine de Burke toplumların gerçek anlamda gelişeceğine ve bir tür toplumsal evrimin varlığına inanır. Aydınlanma'nın etkisini gösterdiği dönemlerde yaşamış olmakla birlikte onu eleştiren ve romantik akıma daha yakın bulunan Rousseau insan ilerlemesi ve medeniyetinin kökenlerini araştırırken bir yandan da bunu kendi döneminin ya da geçmişin sorunlarına çözüm getirecek bir yaklaşım haline getirmeye çalışır. Kapitalizmin ilk eleştirilerinden birini yapan Rousseau, tarihsel anlayış ve düşünüşe seküler bir bakış açısı kazandırma noktasında epey çaba sarf eder. Düşünürün tarih felsefesinde tekrarlanan ya da nükseden tarih algısı yoktur.

Tarihselciliğin oluşum ve gelişim sürecinde adı Hegel'le birlikte anılan Karl Marx'ın ilk dönemki tarihi algılayış biçimiyle sonraki dönem algılayış biçimi arasında birtakım farklar bulunmaktadır. Marx başlangıçta insanlık tarihini insanın gerçek dünyada çalışarak kendisini somutlaştırdığı ya da gerçekleştirdiği bir süreç olarak düşünüyordu. İnsan, Marx'a göre, kendi ihtiyaçları doğrultusunda tarihi değiştiriyordu. Feuerbach'dan etkilenen Marx, sonraları tarihsel materyalist bir tarih yorumu geliştirmeye başlar. Bu yorumda üretim ilişkileri ve ekonomik koşullar belirleyici rol oynamaktadır. Marx'ın tarihsel gelişim sürecini belirli dönemlere ayırarak incelemesi ve bunu emekçi sınıfın zaferiyle sonlandırması iyimser bir yorum gibi gözükse de, gerçekçiliği elbette tartışmalıdır. İnsanın kendi tarihini kendisinin yaptığına inanan Marx'a göre, komünist bir toplumda şimdi, geçmişe hâkimken; burjuva toplumunda geçmiş, şimdiyi hâkimiyeti altına almış durumdadır (Marx, s. 336).

Tarihselcilik olarak bildiğimiz akım Vico, Herder, Kant, Dilthey, Gadamer, Hegel ve Marx'ın görüşlerinin etkilerini gösteren, kültürel olayların açıklanmasında tarihe öncelik veren, tarihsel olayları içinde buldukları tarihsel koşulları dikkate alarak açıklamaya çalışan bir düşünce akımı olarak göze çarpar. Tarihselcilik, gelişmelerin organik biçimde birbirini takip ettiğini, olayların ise insanlardan çok tarihin kendisi tarafından belirlendiğini iddia eder. Aydınlanma'nın, tarihi, içinde bulunulan zamanın nesnel bakış açısıyla tahlil etme girişimlerini reddeder; ancak gelişme ve ilerleme konularında Aydınlanma'nın görüşlerini paylaşır bir görünüm çizer. Yorum bilgisi ve uygulaması olarak tanımlayabileceğimiz, Rönesans'ta İncil yorumlamalarıyla ilk kez kendini gösteren, Protestan teolog Friedrich Schleiermacher ve özellikle düşünür Wilhelm Dilthey'in çabalarıyla toplum bilimlerine uygulanan, yirminci yüzyılda da Hans-Georg Gadamer ve Paul Ricour'un geliştirdiği Hermeneutiğin etkisi altındadır ve insanları tarihsel varlıklar olarak görür. Tarihin belli

kuralları olduğuna inanır ve bunların değişmezliğini savunur. Tarihsel gelişimin kurallarını ve biçimini araştırma eğilimindedir.

Tarihselcilik, ilk tarihsel romanlarda etkisini göstermiştir. Walter Scott yazmış olduğu ilk tarihsel romanlarda tarihsel gelişimin her şeye karşın kendi doğrultusunda ilerlemeyi sürdüreceğini, değişimin kaçınılmazlığını, tarihin belli kuralları olduğunu, özellikle İskoçya tarihini ele aldığı romanlarında anlatır. Tarih, Scott'a göre, her durumda kendi gelişimini tamamlayacaktır; insanlar adeta kendilerine önceden biçilmiş rolleri icra etmektedirler. Scott'ın edilgen kahramanları bu süreci izleyen ve herhangi bir biçimde buna müdahale edemeyen gözlemci konumundadırlar. Scott elbette öncelikle bir roman yazarıdır; tarih kitabı değil, kurgusal bir eser meydana getirir; bunu yaparken de yazdığı şeylerin içinde bulunduğu âna olan etkisini, ya da geçmişin getirdiklerini kullanarak şimdiki yeniden değerlendirmeyi ihmal etmez. Scott'ın yanı sıra Balzac, Charles Dickens, Victor Hugo, Tolstoy, Robert Louis Stevenson, Richard Blackmore, Arthur Quiller, Arthur Conan Doyle, Stanley John Weyman, Anthony Hope, Henry Rider Haggard, Rafael Sabatini gibi yazarların ellerinde tarihsel roman kendi gelişim sürecini yaşamıştır.

Tarihselciliğin bir akım olarak etkisini bir anlamda daha da belirginleştirdiği on dokuzuncu yüzyılda, tarih kavramına kuşkuyla yaklaşan bir düşünür olarak Nietzsche dikkat çeker. Düşünür geçmişin radikal biçimde yeniden sorgulanması ve değerlendirilmesinin gerekliliğini savunur. Nietzsche, Walter Benjamin'i önceler biçimde, tarihi şimdinin nasıl meydana geldiğini açıklamak için değil, şimdikiyi değiştirecek bir kehanet olarak algılar ve bu şekliyle açıklamaya çalışır. Düşünürün eylemi geleceğin şekillenmesiyle bağlantılıdır. Freud da tıpkı Nietzsche gibi süregelen bir gelişme ya da ilerlemenin varlığına inanmaz. Yirminci yüzyılın ilk yarısında Walter Benjamin eski tarihselcilerin, deneyimlenen tarihsel gelişimi, karşı konulamaz, otomatik biçimde süren, insanı mükemmelliğe ulaştırma girişiminin sonucu olan, Benjamin'in kendi deyimiyle "homojen boş zamanda" (Benjamin, XIII & XVI) gerçekleşen bir süreç olarak gösterme eğiliminde olduklarını öne sürer. Benjamin'e göre tarihinin ürettiği şey geçmiş değil, yeni bir şeydir. Benjamin'in okumasında tarihsel metinler geçmişin bastırılmış unsurlarının öne çıktığı yerlerdir. Karl Popper **The Poverty of Historicism** adlı eserinde tarihselciliğin eleştirisini yaparken söz konusu akımı genelleme, deneycilik, nesnellik, değer biçme, bütünsellik, gözlemcilik, tarihsel kural algılayışı, kehanet, toplum mühendisliği, tarihsel gelişim kuramı gibi konular ekseninde değerlendirmeye tabi tutar. Popper değişmeyen veya sekteye uğramayan determinist bir tarihsel gelişim ya da ilerleme kavramı olasılığından kuşku duyar. Tarihsel ilerlemenin belli kurallara indirgenmesine karşı çıkar. Popper, tarihselcilerin değişmeyen bir dünyayı kaybetmenin verdiği boşluğu telafi etmek için değişimin seyrinin önceden bilinebileceği gibi bir inanişaya yöneldiği sonucuna varır ve bunun yanlışlığına inanır (Popper, s. 161).

Yirminci yüzyılın ikinci yarısında tarih, kendisine giderek artan bir kuşkuyla yaklaşılan bir olgu haline gelir. Foucault'nun tarihi yeniden ele alan, onu bir iktidar ilişkileri bütünü olarak gören, tarihin devamlılık ya da süreklilik değil, kopukluk arz eden dönemlerden oluştuğunu öngören yaklaşımı aynı zamanda düşüncenin tarihsel bağlamı üzerine bir araştırmadır. Tarihsel bilgi, Foucault'ya göre, tıpkı diğer bilgi biçimleri gibi nesnel değildir; belli toplumsal uygulama ve ilişkilerin parçasıdır. Foucault'nun yanı sıra Derrida ve Lyotard gibi düşünürlerin gerçeklik kavramına getirdikleri tartışmalar, gerçeklik diye bir şeyin aslında olmadığı ya da belirsiz bir niteliğe sahip olduğu yönündeki görüşlerin yaygınlık kazanması sonucunda tarihin tam olarak bilinemeyeceği, bizece bir bilinmeyen olduğu, tarihinin görüşlerine güvenilemeyeceği gibi iddialar yankı bulmaya başlar. Baudrillard'ın görüşlerinde tarihin sonu olarak algılayabileceğimiz kanının izlerini görmek mümkündür. Jameson tarihin metin olmadığını, ancak bize yalnızca metin vasıtasıyla ulaştırılabilir olduğunu belirtir; Munslow, Jenkins gibi düşünür ve tarihçilerin elinde daha da sorunsallaşan tarih kavramı Fukuyama'ya göre artık sonuna erişilmiş olan bir süreci ifade etmek üzere kullanılan bir terim haline gelir. Dünya devletlerinin çoğunda görülen temel yapıda, yani serbest Pazar ekonomisiyle liberal demokratik siyasal yapılanmaların bütünleşmiş biçiminde, artık herhangi bir değişim gerçekleşmeyecektir. Spekülatif tarih anlayışının yerini analitik tarih anlayışının alması sürecinde en etkili isimlerden olan Fukuyama, ideolojilerin sonunun geldiği bir dünyayı resmeder. Bu, aynı zamanda insanın evriminin ulaşabileceği son noktayı da ortaya koymaktadır. Fukuyama'nın farklı kesimlerden sert eleştiriler alan düşünceleri, Hegel'in tarih felsefesinden etkilenmiştir.

Yeni Tarihselcilik olarak adlandırılan akım 1980'li yıllarda özellikle Stephen Greenblatt'ın Rönesans dönemi İngiliz edebiyatı ve Shakespeare üzerine yaptığı çalışmalarla akademik ortamda tanınmaya başlar. Bununla birlikte, akımın ortaya çıkışı ve gelişimini hazırlayan başka etmenlerin varlığı da göz ardı edilmemelidir. Yeni Tarihselcilik her ne kadar kendi içinde derli toplu bir görünüm sunsa da, aslında farklı eleştirmenlerin elinde farklı yönelimler ve açılımlar yaşayan, tanımlanması güç olan, bazılarıncıca Postmodern tarih algılayışının içerisinde değerlendirilen ve farklı ya da yeni bir şey sunmadığı düşünülen, yine bazı eleştirmenlerce farklılığını açıkça belli eden bir eleştirel yaklaşım biçimidir. Yalnızca edebiyat alanını değil, aynı zamanda antropoloji, sosyoloji, kültürel çalışmalar gibi alanları da ilgilendiren ve bunların etkilerini yansıtan disiplinler arası bir niteliğe sahiptir. Postyapısalcılık içinde ele alınan Yeni Tarihselcilik, Marksizm'in etkilerini gösterse de, daha çok Yeni Sol'un görüşlerinin izlerini yansıtır. Bir başka deyişle, Yeni Tarihselcilik özellikle Raymond Williams ve Louis Althusser gibi kuramcılarının elinde yeniden değerlendirilmeye tabi tutulmuş olan bir Marksizm'in ürünüdür. Stephen Greenblatt'ın Marksizm'in belli olayları açıklamada yetersiz kaldığını

düşünerek Foucault'ya yönelmesinin ve tarihi salt bir sınıf çatışması ekseninde değil, iktidarlar mücadelesinin ışığında incelemeye yönelmesinin altında yatan neden de budur. Greenblatt'ın öncülüğünü yaptığı bu akım metni, yani edebi metni özerk bir estetik alan olarak algılamamaktadır. Ayrıca bu yaklaşım Rönesans'ın bütünlüklü ve uyumlu bir dünya yansıttığı görüşünü de desteklemez. Buna göre Elizabeth ve Jacobean toplumu zaman zaman birbirine muhalif, hatta düşman da olabilen kurumların farklı türde inanış ve geleneklerini destekliyor, bu ortam içerisinde yazarlar da sahip oldukları farklı ve karmaşık tavırları otoritelere yansıtıyorlardı.

Yeni Tarihselcilerin görüşlerinden etkilendikleri bir tarihçi olan Hayden White, tarihçilerin geçmişte yaşanmış olayları değerlendirirken gerçekte tarihi bir anlamda yeniden yazdıklarını, ona yeni bir hayat kazandırdıklarını iddia eder. White'ın **Metatarih**'te yer alan bu iddiası tarihsel metodolojide son çeyrek yüzyıldaki en önemli gelişmelerden biridir. **Metatarih** tarihçi ve düşünürleri anlatı biçimiyle gerçek, yaşanmış deneyimler arasındaki benzerlik konusuna eğilmeye zorlar. White'a göre, geçmiş ele geçirilmiş ya da keşfedilmiş değil, sonradan yeniden yazılmış ya da hayal edilmiş bir şeydir. White geçmişin varlığını reddetmez; bizlerin belli nedenlerden dolayı geçmişe birtakım öyküler yüklediğimizi belirtir. Bu nedenler, White'a göre açıklayıcı, ideolojik ya da siyasal olabilir (Munslow, s. 140). Yazılı tarih White'ın düşüncesinde edebi bir girişimdir ve bizler geçmişi, onu düzenlemek üzere kurguladığımız anlatı biçimiyle bilebiliriz. Bir başka deyişle, White'ın metodolojisinde de tarih metinseldir. Tarihçi tarihi yazarken aslında bilinçli bir olay örgüsü kurma eylemi içerisindeydir. Bu olay örgüsü farklı biçimler alabilir. Örneğin tarihçi trajik, komik, alaycı ya da romantik bir tarih yazma yaklaşımını benimseyebilir. Bu yaklaşımların anarşizm, radikalizm, tutuculuk ve liberalizm gibi kendileriyle özdeş ideolojileri vardır. Geçmişin yeniden yazılışı ya da yaratılışı sırasında etkin olan dilsel güçlerin belirlenmesi, White'ın girişiminin özünü oluşturmaktadır.

Yeni Tarihselcilik de tarihin temelde metinsel olduğu fikrini kabul eder. Bunun yanında metin de tarihseldir. Metin incelemelerinde bağlamın araştırılması gerektiğini, anlamın da hem bağlam hem de metinsel özelliklerin göz önüne alınarak yorumlanmasının önemini vurgular. İnceleme konusu olan edebiyat eserinin, yazıldığı döneme ait edebi ve edebi olmayan metinlerle etkileşim içerisinde olduğunu düşünür ve onu bunlarla birlikte yorumlar. Buna göre, örneğin, kayıt defterleri, ceza ya da mahkeme tutanakları, seyahat anlatıları ve günlükler tarihsel değeri olan belgeler arasında sayılır. Yeni Eleştiri, yapısalcılık ve postyapısalcılık gibi akımların salt biçimci anlayışlarına karşı çıkar. Tarihle edebiyatın iç içe geçmiş ilişkiler ağını araştırır. Edebi metinlerin oluşumunda iktidar ilişkilerinin etkisini keşfetmeye çalışır. Edebi metinler Yeni Tarihselcilik'te iktidar ilişkilerinin görünür hale getirildiği yerlerdir. Hiç kimse, grup ya da kültür, toplumun ya da dilin dışında

tutulamayacağı için, Yeni Tarihselcilere göre iktidarın karşısında etkili bir direnişin varlığı söz konusu değildir. Bununla birlikte, bu durum direnişin hiç olmadığı anlamına gelmez. Yeni Tarihselcilik'te, hükmetme tamamen devlet eliyle yürütülen bir eylemdir. Bir bilim dalı olarak antropolojiden oldukça etkilenen Yeni Tarihselcilik, edebiyat eserlerinin, yazdıkları dönemde yaşayan insanların inanış ve ideolojilerini biçimlendirmede rol oynadığını savunur. İdeoloji Yeni Tarihselcilik'te bir anlamda iktidarın diğer adıdır. Odak noktasını tarihteki büyük savaşlardan, hükümdarlık zincirlerinden ve onurlu kahraman ve liderlerden uzaklaştırıp, örneğin tarihteki evliliklere, dinsel inanışlara, eğlence eksenli tören ve geleneklere, annelik olgusuna, köle ticaretinin gerçekleşme biçimlerine ve bununla ilgili anlatılara, insanların günlük yaşantılarına, özellikle de tarihsel anlatılarda kendilerinden pek de söz edilmeyen, bir anlamda marjinalleştirilmiş ya da ötekileştirilmiş insanların öykülerine yönlendirir. Bu nedenle, kadınlar, deliler, suçlular, temel haklardan yoksun bırakılanlar, eşcinseller, köleler ve bunlar gibi toplumun görmezden geldiği ya da açıkça görmek istemediği kişiler Yeni Tarihselciliğin öykülerini, daha doğrusu tarihlerini anlatmayı seçtiği kişiler arasındadır. Yeni Tarihselcilere göre marjinal ya da tuhaf olan, asıl ya da merkezi olanın anlaşılması bakımından önemlidir. Tarih, Yeni Tarihselcilik'te hakkında spekülasyon yapılabilecek bir olgudur ve bir yönüyle komplo tarihidir. İktidar ise hatasız bir biçimde işleyen, mükemmel derecede etkili bir mekanizmadır. Yeni Tarihselcilik tarihi uyumlu bir ilerleyiş ya da gelişim süreci olarak görmediği gibi, tesadüfler ve koşulların önemine de inanır. Tarihsel gelişimleri değişmeyen süreçler olarak ele almaz. Öyle ki insan doğası da sürekli değişim içindedir.

Geçmişin bize yabancı olduğunu savunan Yeni Tarihselcilik, edebiyatın, baskıyı, kolonileştirmeyi, kapitalizmin gelişimini, hükmetme olgusunu doğrulama, daha doğrusu haklı gösterme eylemine sinsice katıldığını kanıtlamaya çalışır. Otoritenin etkisinin kaçınılmazlığını, bireyin kimliğinin söylemin etkisi olarak belirlendiğini ortaya koymak ister. Direniş ve özgürlük izleri de aslında iktidarın ve onun yol açtığı tâbi olmanın izleridir. Yeni Tarihselcilik edebiyat metninin ideolojik yönünü, oluşum koşullarını ve söylemi nasıl şekillendirdiğini araştırır. Metinler yalnızca iktidar mekanizmalarını ifşa etmezler; ayrıca kendi başlarına birer iktidar mekanizması olarak da işlev görür ve düzenin kuruluşu ve işleyişinde rol oynarlar. Metinlerin bu türlü bir işlevi ayrıca onların kültürel oluşumların biçimlenmesinde de rol oynamaları anlamına gelir. Metnin konumu tarihsel olarak değişkenlik gösterse de, bu konunun stratejik niteliği değişmez. Kültürler birer baskı ve kısıtlama rejimleridir. Belli bir dönemin insanları da, yaşadıkları dönemin toplumsal yapısının birer üretimidirler; bireyden çok özne ya da tebaadırlar. Tarihçilerin kendileri de kendi dönemlerinin üretimi olan birer öznedirler.

Yeni Tarihselcilik akımının öncü ismi Stephen Greenblatt, Marksizm'i tarihsel gelişim sürecini ve kültürel üretimin oluşum evrelerini açıklamada

yetersiz ya da fazlasıyla genelleyici bulduğu için Foucault'dan daha çok etkilenir. Eski Tarihselcilik'i heterojen değil, homojen bir yapıya sahip olduğu için eleştiren Greenblatt, tıpkı Marksizm gibi Tarihselcilik akımını da fazlasıyla genelleyici ve tarihsel gelişim sürecinin değişken ve karmaşık yapısını açıklamada yetersiz bulur. Greenblatt geçmişin resmi tarihte yer almayan yönlerine odaklanmayı seçer. Greenblatt'a göre Yeni Tarihselci okumalar sıklıkla şüpheli, ihtiyatlı, gizem çözücü ve hatta taraf tutucu ve muhalif okumalardır. Geçmişle aramızda bir engel bulunduğunu belirten Greenblatt, geçmişini okuyuşumuzun, içinde bulunduğumuz ve düşüncemizi de yönlendiren iktidar ilişkileri tarafından şekillendiğini iddia eder. İktidar, temsilleri belirleyendir; ayrıca temsillerin gerçekleşmesini mümkün kılandır. Greenblatt insanın kimliğinin çok sayıda dışsal etken tarafından belirlendiğini iddia eder. Yeni Tarihselciliğin kilit metinlerinden **Shakespeare ve Kültür Birikimi**'nde (1988) Greenblatt "ölülerle konuşma arzusuyla işe başladığını" (Greenblatt, Stephen, **Shakespeare ve Kültür Birikimi**, s. 1) belirtir ve edebiyat profesörlerinin "maaş alan, orta sınıf şamanlar" (Ibid., s. 1) olduğunu öne sürer. Metnin kendi başına sahip olabileceği bütün anlamları içermesinin mümkün olmadığını söyleyerek formalist eksenli bakış açısına karşı çıkan Greenblatt, (Ibid., s. 3) edebiyatın gücünün bir de toplumsal boyutu olduğunu göstermeye çalışır. Greenblatt'a göre, örneğin Elizabeth tiyatrosu, bu dönemin toplumunun inanışlarını, dünyaya bakış ve onu algılayış biçimlerini şekillendirme yönünde önemli rol oynar. Bu temel iddiasını eserde "Görünmez Mermiler", "Kurgu ve Sürtünme", "Shakespeare ve Eksorsistler" ve "Cockaigne Diyarında Sıkıyönetim" gibi bölümlerle tekrarlar. Greenblatt, Shakespeare'in oyunları ile aynı dönemlerde yazılmış başka metinler arasında bir etkileşim bulunduğunu, edebiyatçıların zaman zaman krallık ideolojisine hizmet etme amacına yönelik birtakım eserler kaleme aldıklarını, kısacası metinlerin masum olmadığını göstermeye çalışır. Greenblatt bir diğer eseri **Renaissance Self-Fashioning**'de (1980) Thomas More'dan Shakespeare'e on altıncı yüzyıl İngiltere'sinde kişilerin ya da kişiliklerin nasıl biçimlendirilmeye çalışıldığını inceler. Bu eserde Greenblatt, örneğin Thomas More'un geç eserlerinin, yazarın girdiği dinsel tartışmaların ürünü olduğunu belirtir. Buna göre More, kendi kimliğinin Katolik kilisesinin yanında olduğunu hissetti ve bu nedenle Protestan teolojisi İngiltere'den sökülüp atılması gereken yabancı bir tehdit olarak algıladı. Spenser'in *The Faerie Queene*'i cinselliğin devletin yasal otoritesine nasıl meydan okuduğuyla ilgilidir. Yine örneğin Thomas Wyatt'ın taşlamaları, herhangi bir aristokratın bütünüyle bozulmuş bir saray toplumundan kendisini soyutlayıp soyutlayamayacağını ele alır. Greenblatt'a göre, matbaanın İngiltere'de etkin biçimde kullanılmaya başlamasıyla birlikte kitaplar kontrol edebilen, rehberlik edebilen ve disiplin altına alabilen bir iktidar biçimine bürünmüştür. Greenblatt bunun yanı sıra utandırma ya da utangaçlık yaratma, gözetim, denetim ve günah çıkarma gibi disiplin altına alıcı stratejilerin

Rönesans kültürünü ürettiğini düşünür. Greenblatt **Representing the English Renaissance** (1988) adlı eserinde de yine on altıncı ve on yedinci yüzyıl İngiliz kültür ve edebiyatına yönelik incelemelerini sürdürür. Bir yönüyle *Representations* adlı derginin yazılarından seçkiler olarak düzenlenen kitapta çok disiplinli ve çok kültürlü bir yaklaşım benimseyen Greenblatt, fakirlerin cenaze törenleri, cadılık, Amerikan İç Savaşı'nı betimleyen resimler gibi tarihçilerin pek de ilgilenmedikleri konuları Yeni Tarihselci perspektiften ele alır. Kitap, köylü ayaklanmaları, iktidar ve cinsiyet ilişkileri, Elizabeth dönemi minyatürleri, sapkın düşünceler ve bunun karşısında kilisenin tutumu, Rönesans İngiltere'sinde kartografi, haritacılık ve iktidar arasındaki bağlantılara dikkat çeker.

Clifford Geertz'in antropoloji alanındaki çalışmaları ve bununla ilgili olarak geliştirdiği kuramlar, Yeni Tarihselciliğin gelişimini etkilemiştir. **The Interpretation of Cultures** (1973) adlı eserde Batı ve Asya kültürleri üzerine yaptığı çalışmalar sonucunda Geertz bu kültürlerin sembolik ve ritüel yasalara dayandığı sonucuna varır (Geertz, s. 48). İnsanların kültürel inşalar olduğunu söyleyen Geertz, davranış değişikliklerine yol açan kültürel kontrol mekanizmalarının varlığından söz eder. Kültür Geertz'de genel bir modeli olmayan sürekli bir değişim sürecidir. Metinler de kültürün örnekleridir. Antropolog, Geertz'e göre anlattığı öyküye katılan kişidir. Bütün bir insanlık kültürü edebi bir metin halindedir. Kültürden bağımsız insan doğası olmadığı gibi, insansız kültür de olamaz.

Michel Foucault, Greenblatt'ı en çok etkileyen isimlerden biridir ve belki de en çok etkileyen düşünürdür. Batı tarihini özellikle de Avrupa ekseninden inceleyen Foucault, adeta alternatif bir tarih yazarken bir tür ters okuma yapar. **Kelimeler ve Şeyler**'de düşünürün "episteme" olarak adlandırdığı şey, belirli bir kültürün belli dönem ya da dönemlerinde kültürel ve düşünsel farkları belirleyici niteliğiyle öne çıkan temel düşünüş biçimidir. Bu iddiasıyla Foucault, insanların düşüncelerinde aslında sanıldığı gibi özgür olmadıklarını, düşünce ve dolayısıyla tavır ve davranışlarımızın bir anlamda önceden belirlendiğini ortaya koymak isterken Yeni Tarihselcilerin iddialarına yaklaşır, daha doğrusu bu iddialara kaynaklık eder. Foucault'nun **Hapishanenin Doğuşu** ve **Cinselliğin Tarihi**'nde tarihsel gelişim ya da değişim süreçlerini aktarırken betimlediği bilgi-iktidar ilişkileri ve bunun yanında tarihsel ilerleyişin sürekliliği yerine kesintili özelliğini vurgulaması, yine tarihin tuhafliğini açıklaması Yeni Tarihselcilik'te yankı ve ifade bulan görüşleri arasındadır.

Kültürel çalışmalar alanının ünlü kuramcısı Raymond Williams **Culture and Society** (1958) adlı eserinde kültürü "bütün bir yaşam biçimi" (Williams, s. 272) olarak tanımlayıp kültürün sıradanlığından söz ederken Matthew Arnold ve F. R. Leavis gibi Batılı edebiyatçıların kültürü kutsallaştırma çabalarına bir anlamda karşı çıkar. Williams'a göre kültürün sıradanlığı kesinlikle bayağılığını

ifade etmez; yalnızca hemen her toplumsal katmanın kültür kavramı içerisinde kapsanmasının gerekliliğini ve doğallığını ortaya koyar. **Problems in Materialism and Culture**'da (1980) Williams'ın Marksizm'i yeniden değerlendiren görüşleri, ilgili kuramın karmaşık toplumsal değişim ve dönüşüm süreçlerini yeterince açıklamaktan uzak olduğuna yönelik iddiası, anekdotlara dayalı tarih anlatımları Yeni Tarihselcilik akımı içerisinde destek bulan görüşleri arasındadır. Greenblatt, Williams'ın anekdotlara dayalı tarihsel betimlemelerini oldukça beğenir ve kendi kuramı bakımından örnekleyici bulur (Gallagher & Greenblatt, ss. 63-64). Tıpkı Althusser ve Gramsci gibi Williams da iktidarın toplum içerisinde hegemonyacı bir mantıkla işleyişini sürdürdüğüne ve bu mantığın toplumsal ve geleneksel kodlara nüfuz ettiğine inanır.

Yeni Tarihselcilik'le adı sıkça anılan bir diğer tarihçi Michel de Certeau **Practice of Everyday Life**'da (2002) günlük yaşamın çeşitliliğine dikkat çekerken, **The Writing of History**'de (1992) tıpkı Yeni Tarihselciler gibi ötekilerin tarihine odaklanma yolunu tercih eder. De Certeau'nun modeli, bilimsel yapılara ve yöntemlere kuşkuyla yaklaşır. Geçmişin tuhaflığını, bize yabancılığını kabul eden Certeau, geçmişin bize yalnızca *verili* bir şey olmadığını, aynı zamanda *kurulu* bir şey olduğunu ortaya koymaya çalışır (Weymans, s. 164). Tarihçi geçmişi yazmaya devam ettikçe, onu yeniden yazar ve ona tazelik kazandırır. De Certeau'ya göre, herhangi bir tarihsel olay hakkında tek bir öykü anlatmak mümkün değildir. Amerikalı tarihçi Dominick LaCapra da **History and Criticism**'de (1987) tarihin yorumlanması bağlamında kültürel tarih yanlısı görüşleriyle dikkat çeker. Entelektüel tarih anlayışının kültürel tarih içerisinde nasıl ele alınması gerektiğiyle ilgilenen LaCapra, **Writing History, Writing Trauma** (2001) adlı eserinde tarihi postyapısalcı ve psikanalitik bir yaklaşımla inceler. LaCapra'ya göre herhangi bir metnin üretilme süreci, aldığı tepkiler, etkisini yaygınlaştırması ve bütün bunların meydana geldiği koşullar, dikkate alınması gereken noktalar. Tıpkı Yeni Tarihselciler gibi tarihin nesnel ve bilimsel bir bakış açısıyla değerlendirilemeyeceğini öne süren LaCapra, Hayden White'in görüşünü yankılayıp tarihin edebi yönüne dikkat çeker.

Yeni Tarihselcilik farklı eleştirmen ve edebiyat kuramcılarının elinde farklı biçimlenmiş ve alanın sınırları da buna paralel olarak genişletilmiştir. Jonathan Goldberg'in eserlerinde Yeni Tarihselciliğin cinsiyet çalışmalarına yöneldiği görülür. Goldberg **Queering the Renaissance** adlı eserinde Elizabeth dönemi İngiltere'sinde eşcinselliğin izlerini arar. Goldberg bu eserde "Kadınların da kendilerine ait bir Rönesans'ı var mıydı?" sorusunu sorar (Goldberg, s. 1). Eser beden ve bedensel isteklerin Rönesans İngiltere'sindeki algılanış ve edebiyata yansıtılış biçimleriyle ilgilenir. Goldberg **James I and the Politics of Literature** adlı eserinde Jonson, Shakespeare, Donne ve bunlarla çağdaş edebiyatçılara odaklanır. Şairin ve şairliğin iktidarı elinde bulunduranlarla olası ilişkileri, şairin ya da genel anlamda edebiyatçının krala ve onun iktidarının

temsil ettiği ideolojiye hizmet etmekle yükümlenmesi ya da yükümlendirilmesi, ideolojinin edebiyata yansması, hükümdarın otoritesinin yanı sıra ailede babanın gücünün devamının gerekliliği anlayışı, aile içi politikanın aile bireylerine yansıtılması, devlet sırları ve edebiyatın bununla ilgili tavrı, Roma devrinin Elizabeth ve 1. James dönemi İngiltere’inde algılanış biçimleri ve bunun devlet otoritesine yansımaları, İngiliz toplumunun edebiyat eserleri yoluyla bir anlamda nasıl yönlendirildiği gibi konuları ele alır. Goldberg, Greenblatt’ın iddialarının pek çoğuna katılmaktadır. Tıpkı Greenblatt gibi Goldberg de bütün insan eylemlerinin kaçınılmaz olarak bir toplumsal anlamlama sistemine dâhil olduğunu düşünmektedir.

Walter Benn Michaels **The Gold Standard and the Logic of Naturalism** adlı eserinin giriş bölümünde Amerikan edebiyatının İç Savaş sonrasında ekonomik üretimde, dağıtımda ve tüketimde yaşanan değişikliklerden nasıl etkilendiğini ve buna paralel olarak nasıl biçimlendiğini incelerken, natüralizmin kapitalizmi ne yönde desteklediğini örneklerle gösterir. Bir diğer Yeni Tarihselci Louis Montrose **The Purpose of Playing** adlı eserinde yine Shakespeare’e yönelik bir inceleme yapar ve Elizabeth dönemi tiyatrosunun kültürel politikasını ve bu politikada Shakespeare’e düşen rolü araştırır. Montrose’a göre Elizabeth döneminde tiyatro, toplum ve devlet iç içedir ve etkileşim halindedir. Dönemin tiyatrosu gerekli görüldüğü takdirde yapısı kolayca değiştirilebilen bir niteliğe sahiptir. Gösterim, Elizabeth döneminde masum bir eylem olmaktan çok uzaktır. Tiyatro, devletin tebaasına yönelik mesajlarını içeren bir mekanizma gibi işlev görür. Böylece otoritenin devamı teminat altına alınmış olur. Bu bağlamda Elizabeth dönemi insanları birer birey olmaktan çok öznedirler; kurulmuş, biçimlendirilmiş varlıklardır. Londra bu biçimlendirme hareketinin doğal merkezidir. Shakespeare’in oyunları Elizabeth dönemi İngiltere’sinin mutlakıyetçi anlayışlarını yansıtır. Montrose’a göre Elizabeth dönemi ev ekonomisi ve evlilik gibi konularda sınırlamalar getirir ve aşılması gereken sınırları belirler. Montrose dil ve edebiyatın resmi kaynaklarının etkin biçimde değer, inanış, toplumsal etkileşim ve farkların sürdürülmesi, siyasal kontrol ve rekabet gibi konularda üstlenmiş olduğu muhtemel rolleri araştırma ve ortaya koyma amacındadır. Edebiyatın özerk niteliği ya da edebi eserin kendi başına değerlendirilmesinin gerekliliği gibi yaklaşımlar terk edilmelidir. Montrose yazarların toplumsal ve dilsel sistemlerle nasıl etkileşim halinde olduklarının yeniden değerlendirilmesinin gereğine inanır. Kültür öznellik yetisine sahip bireyler üretir, onları toplumsal ağlar içerisine yerleştirir ve sonunda onları anlayamayacakları ve kontrol edemeyecekleri kültürel kodlara tâbi kılar (Montrose, s. 16). Montrose yazının siyasal potansiyelini araştırma isteğinin Yeni Tarihselciliğin ayırt edici bir yönü olduğunu belirtir.

Stephen Orgel eserlerinde Yeni Tarihselci bir bakış açısı takip eden bir başka eleştirmendir. Editörlüğünü yaptığı **Postmodern Shakespeare** adlı

eserde, yazarın oyunlarına sıra dışı yaklaşımlar ele alınır. Örneğin Viktorya döneminin yüceltici bakış açısının yerini Yeni Tarihselci anlayışta ilkelci Shakespeare incelemeleri alır. Bunun yanında Shakespeare'in oyunlarının zaman zaman aktörlerin elinde bir anlamda yeniden şekillenmesi ve bunun halkın aklında kalan biçim olması gerçeğine dikkat çekilir. Shakespeare'in üst ve popüler kültürde fetişe dönüştürülmesi süreci incelenir ve bunun ne denli haklı bir süreç olduğu sorusu sorulur. Shakespeare'in yalnızca oyunlarında değil, aynı zamanda şiirlerinde de kendi niyetini bilerek göstermesi örneklenir. Yazarın oyunlarında anlamı kapalı sözcüklerden oluşan diyalogların yer aldığı sahneler kullanması, bunun yanında gizli tutmaya çalıştığı bazı mektup ve yazılarının dönemin otoritelerine ve iktidarına yönelik üstü kapalı isyanlar olma olasılığı araştırılır. Halkın ortak bilincini yaratma noktasında Shakespeare'in oyunlarının üstlendiği rol, psikanalitik eksenli incelemelerde irdelenir. Oyunların cinsiyet meselesi karşısında takındığı tavır, dönemin algılayışları bağlamında yeniden ele alınır. Shakespeare oyunları, yazarın dile bakışı çerçevesinde de incelenir. Yazarın kullandığı dil postyapısalcı ve postmodern dönemin dil anlayışları ekseninde değerlendirmeye tâbi tutulur. Dil kullanımlarının Rönesans monarşi anlayışının oluşturulması ve sürdürülmesinde üstlendiği rollerin önemine vurgu yapılır. Yeni Tarihselcilik eksenli Shakespeare ve tarih araştırmaları tarihin ve tarihsel olanın incelenmesinde coğrafyanın ve yerin önemini de ele alır. Coğrafi, dinsel ve etnik ötekilik, ele alınan diğer başlıca konular arasında yer alır. Tarih yazımının siyasallaşmasının yanında bunun edebiyatta yansıtılmasının da siyasallaşması konusu üzerinde durulur. Örneğin, Alan Sinfield'e göre **Macbeth**, devlet gücünün meşrulaştırılması görevine bilinçli olarak katılır (Orgel & Keilen, s. 218). Yeni Tarihselciliğin ilgilendiği konuların başlıcalarından biri olarak "Ben kendi rolümü oynuyorum" düşüncesi Richard Helgerson'ın **Self-Crowned Laureates** adlı eserinde incelenir (Helgerson, **Self-Crowned Laureates**, s. 50). Helgerson bu eserde Spenser, Jonson ve Milton gibi Rönesans İngiltere'sinin ünlü edebi isimlerinin eserlerine nasıl biçim verdiklerini, daha doğrusu eserlerinin biçimlerinin dönemin koşullarını nasıl etkilediğini gözlemler.

Yeni Tarihselcilik sıklıkla Rönesans dönemi İngiliz tiyatrosuna yönelik çalışmalarla uğraşır gibi görünse de, akımın modern döneme ve romana uyarlanışları da söz konusudur. William J. Palmer **Dickens and New Historicism** adlı eserinde Charles Dickens'ın, tarihi gerçekler ve olaylardan oluşan yatay bir çizgi olarak görmediğini, aksine hakları ellerinden alınan yığınların ya da kitlelerin kendilerini bir anda içerisinde buldukları, içinden çıkmak için mücadele edip bazen yenildikleri dikey bir çukur olarak ele aldığını belirtirken yazarın neredeyse başından beri Yeni Tarihselci olduğunu iddia eder (Palmer, **Dickens and New Historicism**, s. 4). Palmer'a göre Dickens, tarihin pek çok sesini dinlemeye çalışan biridir. Yazarın ötekilerin tarihiyle

ilgilendiğini belirten Palmer, Dickens'ın bu yönünü de Yeni Tarihselcilik bağlamında değerlendirir.

Yeni Tarihselcilik eleştiri ve kuram sahasında ilk kez yer aldığı tarihten itibaren eleştiriler almıştır. Bu eleştirilerden belki de en sert olanı Brook Thomas'ın **The New Historicism and Other Old-Fashioned Topics** adlı eseridir. Thomas, bu eserde Marksistlerin Yeni Tarihselcileri yenilmiş olmakla ya da yenilmiş olma hissinin temsilcileri olmakla suçladıklarını belirtir. Yerel bilginin güvenilirliğinin çok da kesin olmadığını, bu bağlamda anekdotlara dayalı bir tarih anlayışının güvenilirliğinin sorgulanması gerektiğini öne süren Thomas, akımın postyapısalcılıkla bağlantısının belirsiz olduğu görüşündedir (Thomas, s. 15). Postyapısalcılığa karşıt gibi görünen Yeni Tarihselcilik, Brook Thomas'a göre postyapısalcılık kapsamında değerlendirilmesi gereken, aslında Batı'nın monolitik tarih anlatılarını tahrip etme noktasında postyapısalcılıkla aynı işlevi gerçekleştiren bir akımdır. Yine Brook Thomas'a göre Greenblatt eski tarihselciliği genelleyici bulurken, kendisi bir anlamda yeni bir genelleyiciliğin önünü açmıştır. Thomas'ın bir diğer eleştirisi de Yeni Tarihselciliğin "yeni"liği üzerinedir. Thomas'a göre Greenblatt'tan daha önce de tarihselciliğe karşıt görüşler vardır; Walter Benjamin'in bakışı buna örnektir. Thomas bunun yanında Greenblatt'ın yöntemini edebiyat eserinin temsili sorunu bağlamında da eleştirir. Buna göre, Greenblatt'ın kuramı edebiyat eserlerinin eleştirel yönünü zayıflatır. Thomas'a göre, edebiyat eserleri Yeni Tarihselcilik ile ele alındığında, ya iktidarla işbirliği içerisinde olmaktadır ya da marjinal bir yaratım sürecine dahil edilmektedirler (Thomas, s. 200). Bununla birlikte, Thomas Yeni Tarihselciliğin edebiyat ve eleştiri kuramlarına hiçbir katkıda bulunmadığı gibi bir görüşün savunucusu değildir; yalnızca söz konusu akımı bir tartışma platformunda değerlendirmektedir. Thomas Yeni Tarihselciliğin "sofistike", yani çok yönlü okuma biçim ve yöntemlerini desteklemesini önemli bir katkı olarak değerlendirir (Thomas, s. 171). Brook Thomas'ın yanı sıra pek çok eleştirmen Yeni Tarihselciliğin kültürel farklılığa duyduğu ilgiye karşın, pek çok Yeni Tarihselcinin toplumları monolitik varlıklar olarak tanımladıklarını belirtirler. Feministler Yeni Tarihselciliğin feminist görüşlere destek verdiğini, ancak cinsiyet çalışmalarına yeterli katkıyı sağlamadığını iddia ederler. Yeni Tarihselcilik eksenli bir diğer eleştiri, akımın kimliğinin belirsizliği ile ilgilidir. Akımın sınırlarını belirlemek güçtür. Yeni Tarihselcilik Frank Lentricchia tarafından da eleştirilir. Lentricchia, Marx'ı hem Greenblatt hem de Foucault'ya karşı savunma ihtiyacı duymuş, Greenblatt'ın Marx'ı yanlış okuduğunu, Foucault'nun ise insanlara hiçbir direniş olasılığı bırakmayan son derece genelleyici bir kuram oluşturmakla hata yaptığını belirtmiştir.

Özellikle 1990'lı yıllardan itibaren, Yeni Tarihselcilik, Greenblatt'ın eğilimleri sonucunda edebiyatta ve resimde, özellikle de tarihsel bağlamda temsil ve sunum sorunuyla ilgilenmeye başlar. Greenblatt bu bağlamda örneğin

Holbein'in *The Ambassadors* adlı tablosunun incelemelerini yapar (Greenblatt, **Renaissance Self-Fashioning**, s. 17). Yeni Tarihselcilik akımına özellikle de akımın "Yeni" sıfatını taşıması noktasında yöneltilen eleştiriler karşısında Greenblatt Yeni Tarihselcilik yerine "Kültürel Poetika" ismini kullanmaya başlar. Böylece Yeni Tarihselciliğin kültürel ve sosyolojik yönleriyle tarihi inceleyen bir akım olarak kültürel çalışmalar kapsamında incelenebilecek edebi bir kuram olduğu vurgulanır. Greenblatt'ın Yeni Tarihselcilik kapsamındaki son eğilimlerinden biri de "*Resonance and Wonder*" adlı makalesinde ortaya koyduğu geçmişin tınılarını duyma, titreşimlerini hissetme ve tuhaf olanı, merak uyandıranı, bir anlamda açıklanması güç olanı gösterme amacına dayalı uygulamalarıdır. "Towards a Poetics of Culture" adlı makalesinde Greenblatt, Jean-François Lyotard ve Fredric Jameson'ın kapitalizmi tanımlama eksenli çabalarının ve sanatla toplumun nasıl birbirine entegre olduklarının tek bir kuramsal bakışla açıklanamayacağı yönündeki görüşlerinin destekçisi olur. Bunun yanı sıra Yeni Tarihselcilik Derrida ve genel anlamda postyapısalcılıkla karmaşık bir ilişki içerisindedir. Gerek Greenblatt gerekse Montrose edebi olanla edebi olmayan arasındaki sınırların ortadan kaldırılmasında postyapısalcılığın önemli bir aşama olduğunu kabul eder. Yine Greenblatt anlamın hem tekrar hem de farklılık etkisi olabileceği konusunda postyapısalcılarla hemfikirdir. Greenblatt'a göre Yeni Tarihselcilik, geleneksel tarihsel temsilin dışında kalana odaklanır. Greenblatt "resonance" yani tını sözcüğüyle şimdinin anlamlarının geçmişten gelen göstergelerin tekrarlanmasıyla üretilme biçimlerini kasteder. Bu kavram "merak" kavramıyla birlikte temsilin dışında olanı düşünme, dikkate alma yöntemine gönderme yapar.

Claire Colebrook'a göre, Yeni Tarihselciliğin yeniliği, tarihi bir ilerleyiş çizgisi olarak görmemesinde; tarihçinin, anlattığı tarihsel anlatı içerisindeki konumunu belirlemesinde ve temsilin dinamik ve üretici yapısına vurgu yapmasında bulunur (Colebrook, s. 233). Yeni Tarihselcilik, edebiyat ve edebi tarih çalışmalarının yeniden sorunsallaştırılmasına önemli katkılarda bulunmuş; bir anlamda geleneksel tarihsel körlüğün gizemini çözmüştür. Akımın tam olarak neyi kapsadığı ya da kapsam dışı bıraktığı zaman zaman belirsizleşse de, Yeni Tarihselciliğin tıpkı diğer bütün edebi ya da eleştirel kuram ve akımlar gibi doldurulması gereken boşlukları olan bir eleştirel girişim ve okuma biçimi olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir. Yeni Tarihselcilik, tarihsel anlatıların odak noktasını savaşlar, yıkımlar, katliamlar, saldırılar gibi olaylardan uzaklaştırıp anlatılan dönemde yaşayan gerçek insanların yaşayış biçimlerine yönlendirerek tarihsel algılama biçimlerine farklı bir boyut kazandırmıştır.

KAYNAKÇA

- ARISTOTELES, **Poetika**, çev. Samih Rifat, K Kitaplığı, İstanbul, 2003.
- BENJAMIN, Walter, *On The Concept of History*, Classic Books America, 2009.
- COLEBROOK, Claire, **New Literary Histories**, Manchester University Press, 1997.
- GALLAGHER, Katherine & Greenblatt, Stephen, **Practicing New Historicism**, The University of Chicago Press, 2000.
- GREENBLATT, Stephen, **Shakespeare ve Kültür Birikimi**, çev. Nilgöl Pelit, Dost Kitabevi, 2001.
- GREENBLATT, Stephen, **Renaissance Self-Fashioning**, The University of Chicago Press, 2005.
- GEERTZ, Clifford, **The Interpretation of Cultures**, Basic Books, 1973.
- GOLDBERG, Jonathan, **Queering the Renaissance**, Duke Uni. Press, 1994.
- HEGEL, Georg Wilhelm Friedrich, **The Philosophy of History**, Colonial Press, 1900.
- HELGERSON, Richard, **Self-Crowned Laureates**, University of California Press, 1983.
- MARX, Karl, **The Communist Manifesto**, The Modern Library, 1959.
- MONTROSE, Louis, **The Purpose of Playing**, The University of Chicago Press, 1996.
- MUNSLOW, Alun, **Deconstructing History**, Routledge, 1997.
- ORGEL, Stephen & Keilen, Sean, **Postmodern Shakespeare**, Garland Publishing, 1999.
- PALMER, William J., **Dickens and New Historicism**, St. Martin's Press, 1997.
- POPPER, Karl, **The Poverty of Historicism**, Beacon Press, 1957.
- THOMAS, Brook, **The New Historicism and Other Old-Fashioned Topics**, Princeton University Press, 1991.
- WILLIAMS, Raymond, **Culture and Society**, Pelican Books, 1958.
- WEYMANS, Wim, "Michel de Certeau and the Limits of Historical Representation", **History and Theory**, no. 43, (Mayıs 2004), Wesleyan Uni. Press, ss. 164-178.